

Κατόπι φανήκανε «Τὰ Γυρίσματα στο Ζέφωτο», αξιόλογο ποιητικό βιβλίο κι αφτό, και τὰ «Λουλούδια, Ἐρωτες, Ταξίδια», λυρικές πρόζες.

Τὰ δηγήματά του τὸ τελεφταῖο του ἔργο. Φέρνουνε τὸν τίτλο: «Ἡ Ζωὴ πὸν πέρασε...» Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἡ δηγηματογραφική ἐργασία τοῦ Πάνου Ταγκόπουλου μᾶς ἀφίνει ἀσυγκίνητους, ἀντίθετα πρὸς τὸ ποιητικό του ἔργο, πὸν μᾶς ἐνθουσιάζει. Ἀπὸ τὰ πεζά του λείπει ἡ λεπτή παρατήρηση, ἡ καλὴ σύνθεση, ἡ ψυχολογικὴ ἀνάλυση, ἡ δημιουργικὴ πνοή. Τὸ μόνο πὸν τὰ χαρακτηρίζει εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἡ στρωτὴ καὶ καθάρια δημοικὴ γλώσσα, γεμάτη ρυθμὸ καὶ μελωδία, δροσιὰ καὶ χάρη.

Στὰ 1919 γίνεται ταχτικός συντάχτης τοῦ «Νουμᾶ», τοῦ ἱστορικοῦ ἀφτοῦ περιοδικοῦ, πὸν ἴδρυνε στὰ 1903 ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας του. Ὁ Πάνος Ταγκόπουλος μαζί με τὸν Κ. Καρθαῖο, τὸ Ρήγα Γκόλφη, τὸν Κώστα Παρορίτη καὶ τὸν Κίμωνι Θεοδωρόπουλο ἀποτελέσανε τὴ «συνμοσπονδία» τοῦ Νουμᾶ. Ὁ συγγραφέας τοῦ «Λυτρωμοῦ» στὰ περίφημα «Φιλολογικὰ Πορτραῖτα» του, τὴ φιλολογικὴ ἀφτοβιογραφία του, ὅπως τὰ ὀνομάζει, ἀφιερώνει τὰ παρακάτω σπουδαῖα λόγια στὸν ἀκριβὸ του τὸ γιό, πὸν τὸνέ λάτρευε κυριολεκτικὰ καὶ τὸ θεωροῦσε τιμὴ του νὰ φέρνει ἰδνὸμᾶ του: «Γιὰ τὸν Πάνο δὲν ἔχω νὰ πῶ πολλὰ πράγματα. Εἶναι παιδί μου, « ἔζησε στὸ σπίτι τοῦ Νουμᾶ, κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη του ἄρχισε τὴ σπουδὴ του», ὅπως εἶπε ὁ Παλαμᾶς προλογίζοντας στὶς Δροσοσταλίδες του, θὰ συνεχίσει ἄβριο τὸν ἀγῶνα φυσικὸς καὶ πνευματικὸς διάδοχός μου, κ' ἔχει ριζωθεῖ μέσα μου ἡ πεποίθησι πὼς ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ ἐπαναλάβει περήφανα τὰ λόγια τοῦ Σπαρτιατῆ ἔφηβου: « Ἄριμες δὲ γ' ἐσόμεθα πολλῶ κάρωνες.

Τὸ μᾶη τοῦ 1917 ὁ Δημήτριος Ταγκόπουλος ἀναγκάστηκε, ὕστερ' ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια, νὰ σταματήσει τὴν ἐκδοσι τοῦ Νουμᾶ ὡς τις 15 τοῦ δεκέβρι τοῦ 1918, ὅποτε τὸ περιοδικὸ νεκρاناστήθηκε κ' ἔβγαλε τὸ πρῶτο φύλλο τῆς δέφετης περιόδου. Στὰ 1922 γιορταστήκανε στὴ σάλα τοῦ ἑλληνικοῦ Ὁδείου τὰ εἰκοσάχρονα του με διαφοροὺς ὁμιλητές. Ὑστερ' ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἀφτὴ γιορτή, ὁ γέρο Ταγκόπουλος ἀποτραβιέται γιὰ πάντα ἀπὸ τὴ διέφτυνη τοῦ περιοδικοῦ καὶ τὴν ἐμπιστέβεται στὰ χέρια τοῦ ἀντάξιου γιοῦ του, τοῦ Πάνου. Ἀφτὸς συνέχισε τὴν ἐκδοσι ὡς τὰ 1924. Τὸ ξαφνικὸ σταμάτημα τοῦ Νουμᾶ, πὸν ἔγινε ἀθελᾶ του, τὸνέ χτύπησε πολλὴ στὴν ψυχὴ του. Δὲν μπορούσε νὰ ἡσυχάσει. Χρῆος του νόμιζε νὰ τὸν ξαναβγάλει καὶ νὰ συνεχίσει τὸν ἱερὸ ἀγῶνα. Κ' ἔτσι, τὸν περσινὸ δχτώβρι, χωρὶς νὰ τὸ περιμένει κανεὶς, κυκλοφόρησε τὸ πρῶτο φύλλο. Στὴ νέα κὶ τελεφταῖα ἀφτὴ

περίοδο τοῦ Νουμᾶ εἶχα τὴν ἔφτυχια νὰ γίνω φίλος του καὶ νὰ συνεργαστῶ στενὰ μαζί του. Ἀφτὸ μὸν ἔδωκε τὴν ἀφορμὴ νὰ τὸν ἐχτιμήσω πολλὴ καὶ ὡς ἄνθρωπο: Χαραχτήρας ἴσιος, ἀλύγιτος. Δίχως νὰ διατάζει καὶ νὰ φοβάται, βροντοφωνοῦσε παλληκαρία τὴ γνώμη του. Τίποτε δὲν μπορούσε νὰ τὸν ἐπηρεάσει. Κάστανι δὲ χάριζε σὲ κανένα. Ἡ ὠμὴ του εὐκρίνεια ἴσως νᾶτανε ὁ λόγος, πὸν μερικὸι δὲν τὸνέ χωνέβανε καὶ τὸνέ νόμιζαν ἐχτρό τους. Ἔττανε τόσο καλὸς καὶ πρόθυμος φίλος. Χρυσὴ καρδιά, ἀπλοικὴ καρδιά σὰν τοῦ μικροῦ παιδιοῦ. ἀληθινὴ καρδιά ποιητῆ.

Καὶ τώρα, στὶς στενές του ἀκόμη τις μέρες, ὁ Νουμᾶς εἶτανε ἰδνειρό του, ἡ πρώτη καὶ ἡ τελεφταῖα σκέψη του. Ἐνωθε βαριά τὴν κληρονομίᾶ πὸν τοῦ ἄφησε ὁ πατέρας του. Λίγες ὥρες προτοῦ πεθάνει, βρέθηκα πλάι του. Τοῦδωσα θάρρος καὶ τὸν παρηγόρησα ὅσο μπορούσα. Ναί, μὸν λέει με τὴ σιγαλή τώρα, τὴ σθησμένη φωνὴ του. Πρέπει νὰ ζήσω γιὰ νὰ μὴ σταματήσει ὁ Νουμᾶς. Σ' ἀφτὸ τὸ ζήτημα εἶμαι σκυλί, σκυλί μονάχο...

Κ. Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
Περιοδικὸ «ΛΟΓΟΣ»

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΟΥ ΤΟ ΔΡΑΜΑ

Στὸν ἀλησμόνητο συναγωνιστὴ
ΠΑΝΟ ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟ

Τῆς ἀλήθειας ἀκούραστος,
δίχως ἔλεος ἐργάτης,
οὔτε τόσο ἐλογάριασες
τὴ ζωὴ, τ' ἀγαθὰ τῆς.
Πληγωμένος καὶ πάλαιβες
ὡς στὴν ὕστερην ὥρα,
πὸν βαριά πιὰ σ' ἀφίσανε
τὰ φτερά σου. Καὶ τώρα,
Κάθε βράδι ἀπ' τὴ θέσι σου,
πούμεινε ἄδεια, ἕνα κλᾶμα
λέει καὶ λέει σὰν ἀντίλαλος
τῆς ζωῆς σου τὸ δρᾶμα.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Μὲ τὸ θάνατο τοῦ Τάκη Ταγκόπουλου, ἔχασε ὁ Δημοτικισμὸς τὸ στυλοβάτη καὶ τὸν ἀκατάβλητο παραστάτη τῆς Ἰδέας. Μὲ τὸ χαμὸ τοῦ Πάνου Ταγκόπουλου, ἔσβησε καὶ τὸ στερεὸ σύμβολο μιᾶς ὠραίας κληρονομιάς.

Ὁ Τάκης μᾶς ἦταν, λίγο - πολλὸ, πατέρας Ὁ Πάνος ἀκριβὸς ἀδελφός καὶ συνοδοιπόρος.

Στὸ Νουμᾶ μέσα κι οἱ δυὸ, βρήκαμε τὸ δρόμο, γιὰ νὰ στρατέψει καθένας μας ἐκεῖ πὸν ἔφτασε Ἐγὼ ἀκόμη περπατᾶ... Ὁ ἀτυχὸς φίλος, ἦταν γραμμένο νὰ τσακιστεῖ πρὶν τελειώσει τὸ ταξίδι του....

... Εὐτυχῶς, πὸν ὀ,τι ἔδωσε εἶναι ἀρκετὸ νὰ τοῦ ἐξασφαλίσει. τὸ μέλλον.

ΑΤΤ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ